

Kníže míru.

Loňského roku s velikou parádou slaveno bylo v Německu jubileum císařovo čtvrtstoletí jeho panování. Vilém II., jak známo, nastoupil na trůn po svém otci Bedřichovi roku 1888. O té příležitosti německé časopisy oobšírně vypočítávaly, jaký obrovský pokrok za jeho panování říše učinila — jako by snad císař měl nějaké zásluhy za to, že německá věda, umění a podnikatelé pilně pracovali, nebo do konce i za to, že Německu přibývalo tolik a tolik milionů obyvatelů.

Americké časopisy, které už před obyčejným hrabátkem, nepochybně tedy před korunováním potentátem, div na břicho nepadají, také si přispíšíly poklonit se císaři Vilémovi a chválily jej zvláště také za to, že za těch pět a dvalet let žádné války nezačal, ačkoli byl obecně považován za velice bojovného a býval dřív i v americkém tisku označován jako "war lord." Ale to prý byl omyl: císař Vilém prý není válečník, ale spíše "kníže míru."

Není tomu tak dávno, co ten "kníže míru" byl oslavován a dnes už lze říci, dojde-li v Evropě k obrovské katastrofě, že vinu ponese právě císař Vilém, který podporoval Rakousko v jeho nesvědomitěm útoku na Srbsko. — Jest ať pravda, že císař Vilém plných pětadvacet let vládl v pokoji — ale to nikterak nebylo jeho zásluhou! Císař Vilém II. po dědič průšáckou vojáckou náuru po svém dědkovi Vilému I. i po tátovi a míval sto chutí vrhnouti se na Francii už dávno, a že nedošlo k válce již dříve, bylo jen proto, že se bál — nikoli proto, že snad by nebyl chtěl.

Jest poučeno, přehlédnouti dějiny německé od války s Francií v letech 1870—71, kterou Napoleon III. začal bez příčiny, jen aby odvrátil pozornost francouzského lidu od mízerné zprávy domácí. Dne 2. září 1870 císař Napoleon III. s armádou čítající více než 80,000 mužův u Sedanu vzdal se králi Pruskému, dne 4. září prohlášena byla v Paříži republika. Ale Němci vedli válku dále i proti republice, ačkoli republika jim nabízelá mír. Zkrutivše Francii, v prosinci 1870 ve Versailles prohlásil Viléma I. císařem německým, a když svolili k míru, Francie musila jím postoupit Elzasy a Lotrinky a zaplatit pět billionů franků válečné náhrady! Bismarck byl by se spokojil s Elzaskem, většinou německým, ale generál Moltke "z vojenských důvodů" požadoval také francouzské Lotrinky. Ohromná náhrada byla žádána proto, aby Francií finančně oslabila, a německé vojsko bylo připraveno zůstat v Francii pět let, až by těch pět billionů bylo zapláceno. Ale oštevili Francouzi zaplatili náhradu o dva roky dřív, a poslední německý voják odtáhl z Francie v září 1873.

Bismarck byl tím velice nemile překvapen, že Francie tak záhy se vzpamatovala ze své hrozné porážky, a proto již na začátku roku 1875, čtyry roky po uzavření míru, se chystal Francii dorazit. — Pruské časopisy psaly tenkrát o válce docela brutálně a cynicky a s velikou jistotou; rozcházely se toliko v tom, zdali válka začne hned na jaře či teprve na podzim. Ale k válce nedošlo! Ruský car Alexandr II. dal Francii na vědomí, že nemá se čeho obávat, a v květnu o své návštěvě v Berlíně vysvětlil německé vládě, že útok na Francii znamenal by válku s Ruskem (ačkoli tenkrát Rusko bylo spojencem Německa, členem trojspolku.) A tak železný kancelář ustoupil od svého ničehož plánu.

Dvanácte let později, roku 1887 stoupenci generála Bouleangera v Francii málem vyvolali občanskou válku. Bismarck zase viděl dobrou příležitost, vrhnouti se na Francii. Ale v Rusku vládl Alexander II., který byl rok před tím vystoupil ze trojspolku, a ten dal svému ministru zahraničních záležitostí instrukce, aby nedovolil žádné "zmenšení" Francie a mimo to mobilizoval vojsko na

německých hranicích, a tak Francie po druhé byla Ruskem zachráněna od německého vpádu.

Roku 1888 nastoupil v Německu nynější císař Vilém II., ten slavený "kníže míru." Roku 1890 byl jím Bismarck donucen odstoupit. Roku 1891 Francie a Rusko uzavřely spolu obrannou alianci jako protiváhu trojspolku Německa, Rakousko-Uherska a Italie. Po řadu let Francie pak měla pokoj. Po prvních patnácti anebo šestnácti letech své vlády císař Vilém projevoval pokryteckou velkodušnost vůči národu, který jeho rodina se byla namáhala zničit. — Když prezident Carnot byl zavražděn, císař propustil na svobodu dva francouzské námořní důstojníky, obviněné z vyzvědačství a byl první z panovníků, který vdově poslal projev soucitu. K pohřbu presidenta Faura císař vyslal jako svého zástupce knížete Antonína Radziwilla, který má ve Francii řadu příbuzných. Císař velice taktuě projevil svou sympatii, když zemřel francouzský maršálek Camrobert, když zemřel maršál Mac Mahon, když mnoho lidí uhořelo při požáru dobročinného bazaru v Paříži, když se potopila loď "Bourgeois", když bylo zemětřesením zničeno město Saint-Pierre na francouzském ostrově Martinique. Do Paříže císař poslal jenom skutečné gentlemeny jako vyslance, a v Berlíně zas přítelkovač se s francouzskými vyslanci. V Dreyfusově aféře choval se náramně korektně. Když se slavilo otevření Kielského kanálu, pozval francouzské loďstvo k té slavnosti. — Spojil se s dvojspojkem, aby Japonci vyrvat ovoce jejich vítězství nad Čínou. Když roku 1890 Jules Simon navštívil Berlín, císař Vilém jej přímo okouzlil svou pohostinností a svou chválou pokroku francouzské armády. Roku 1901 pozval generála Bonnala na pruské manévry a hostil jej královsky. Dne 14. prosince 1891 při oslavě památného dne z války s Francií císař chválil "rytířského nepřítele" a dne 2. prosince 1895 o čtvrtstoletém výročí německého císařství dojemně mluvil "o statečných vojácích francouzských, kteří se zoufale statečně bojovali za své zavřiny, za svou minulost i za svého císaře." Roku 1899 plavě se po severním moři navštívil francouzskou školní loď "Iphigénie" a prezidentu Loubetovi poslal telegram díků za srdečné přijetí, jehož se mu dostalo. Roku 1900 vypomáhal se za solidarnost Evropy a podporoval německou účast na světové výstavě v Paříži. Byl velice uznalý vůči francouzským netečkám, které navštívily Berlín, a svou přízni zahrnoval také konservativnější malíře francouzské.

Krátece řečeno, dělal císař všechno možné, aby se francouzskému lidu zavděčil. A podařilo se mu to měrou nemalou: podařilo se mu to daleko lépe, než se oboeeně soudívá. Je pravda, v zabraných provinciích Elzasku a Lotrinsku vládl hrozný despotismus; je pravda, že na první mírové konferenci v Haagu právě německá delegace svým odporem překazila, že nedošlo k omezení šíleného zbrojení. Je pravda, že ve svých řečích císař leckdy se poděklal a mluvil výbojně; je pravda, že si vybudoval válečné loďstvo, o kterém roku 1870 nebylo ani potuchy, a že velice rozmnožil a zesílil armádu — ale to vše Francouzi neměli tolik na očích, jako ty jeho zdvořilosti, a tak se mu podařilo, že je šáhl, odbrojlil jejich nedůvěru, jako by je hypnotizoval. O tom máme svědectví nestranného Američana.

Ohromné massy vojska na bojišti.

Rusko disponuje 44 armádními sbory. Jeden nový se právě zřizuje. Z tohoto počtu je 15 armádních sborů v Orientě, v Sibiři, v Turkestaně a na Kavkaze a ty nemohou své postavení opustit. Ale všechny ostatní proti Německu a Rakousko-Uhersku vystoupí ofensivně. Není totiž pravdě podobno, že by bylo třeba postavit vojsko takěna rumunských hranicích. Dříve byly

k tomu určeny dva armádní sbory, protože mělo Rumunsko s Rakousko-Uherskem vojenskou konvenci. Tato nyní obnovena nebyla a spíše vystoupilo by Rumunsko proti Rakousko-Uhersku. Může tedy Rusko upotřebiti ve válce 30 armádních sborů. A kolika armádními sbory disponují Německo a Rakousko-Uhersko dohromady? Určitá odpověď na to jest nemožná. Před balkánskou válkou počítalo se v Rusku, že by proti němu mohlo býti použito 14 armádních sborů rakousko-uherských. Od vzrůstání Srbska a obraty v rakouské politice zvětšil generál Štaf rakousko-uherský efektívni sílu vojska na jihu, tak že by mu na druhé frontě zůstal stejný počet k dispozici. Proti 21 sborům Francie má Německo armádních sborů 25. Nyní po vypuknutí války zůstalo v Německu 6 armádních sborů na ruské hranici a ostatní vyslalo proti Francii. Následkem zřízení nových strategických drah na Rusku, trvá mobilisace 13. v Německu toliko 10 dnů. Dle toho by se války sčítalo celkem 90 armádních sborů, tedy na 3, 600,000 vojínů, nepočítaje v to Angličany, Belgy, Srby a Černohorce.

O branných poměrech evropských států informuje nás nejlépe přesná statistická práce Karla z Langku, jednoho z vynikajících odborníků vojenských.

Rakousko-uherský kontingent obraně obnáší 210,000 mužů. Válečná síla bez zeměbrany 2,500,000. Polní armáda čítá 681 praporů, 348 škadron, 2261 děl; celá armáda rozdělena jest v 16 sborech po třech divisích, 10 divisí jízdy a jiných rezervních formací.

Německá říšská armáda polní čítá 689 praporů, 400 škadron a 2568 děl; je rozdělena ve 25 armádních sborů po dvou divisích a útvoří nejméně 25 rezerv, divisí a 11 divisí jízdy. Válečný stav obnáší bez domobrany 4,500,000 mužů, roční kontingent rekrutů 330,000 mužů.

Italie: Roční kontingent 140,000 mužů, válečný stav 1,100,000. Polní armádních sborů, 4 divise jízdy a 10 divisí pěších dvou řadových a jiných rezervních formací.

Rusko: Kontingent rekrutů 450,000 válečný stav 4,000,000 polní armáda 1050 praporů, 638 škadron a 3780 děl; 70 armádních sborů se 70 divisemi a 24 divisemi jízdy, asi 50 rezerv, divisí.

Francie: Kontingent 260,000, válečný stav asi 2,300,000, polní armáda 617 praporů bez armády koloniální 380 škadron, 30 škadron spahů; 2696 děl, armáda rozdělena je ve 21 sborů se 47 divisemi a 10 divisemi jízdy, 19 rezervních divisí.

Anglie padá na váhu jako velmi převážně námořní.

Srbsko: Kontingent rekrutů 40,000 mužů, válečný stav 300,000 mužů. Polní armáda čítá 164 prapory, 37 a jednu čtvrtinu škadrony, 300 děl a formována jest v pět armádních divisích, 2 divisích jízdy — tvoří se dalších pět divisí první výzvy a pět divisí druhé výzvy.

Rumunsko: Kontingent 43,000 mužů, válečný stav 600,000 mužů, polní armáda čítá 220 praporů, 83 škadrony, 5588 děl a je rozdělena v pět armádních sborů s 10 divisemi a 2 divisemi jízdy.

Bulharsko: Kontingent asi 40,000 mužů, válečný stav 400,000 mužů, pravděpodobně však více. Polní armáda čítá 104 prapory, 37 škadron, 348 děl; 3 armádní sbory o 9 divisích a dvou divisích jízdy — 9 rezervních brigád.

Černá Hora: Válečný stav asi 60,000 mužů, 59 praporů, 150 děl, formace 4 brigády.

Řecko: Kontingent 40,000 mužů, válečný stav 350,000. Polní armáda 14 praporů (zvysují se na 174), 16 škadron, 308 děl, formace 11 divisí. — Během balkánské války bylo utvořeno 11 divisí rezervy.

Neutrálními státy v Evropě byly do vypuknutí války toliko Švýcarsko, Belgie a Nizozemí. Ze států trojodhodových nejménějším je Rusko. Rozlohou a nevyčerpáním téměř lidským materiálem vojenským. Představme si jen, že tato říše zaznamenala během 10 let

přírůstek obyvatelstva 31,740,000, že tedy každým rokem vzroste Rusko téměř o tolik obyvatel, kolik jich má celé Bulharsko nebo Srbsko a že za 12 let vzrosta populace Ruska o tolik, kolik čítá obyvatel celá Francie! Ruský obchod a ruský průmysl úzasně se rychle vyvíjejí a použití nových racionálních metod v zemědělství zvyšují produktivitu pudy rapidně, tak že nikoliv neprávem se tvří o Rusku, že je na cestě státí se obilnicí celého světa. Argentinou i Sev. Amerikou ziroven. Pochopíme tu, s jakým neklidem přihlíží se v kapitalistických kruzích k hospodářskému vývoji Ruska!

Jaký jest rozdíl mezi Evropským a Americkým vojákovaním.

Mezi vojákovaním v Evropě a v Americe je hodně veliký rozdíl. Kdežto evropské vojenské a námořní zákoníky hemží se za každým slovem trestem "prachem a olovem" a sběhnutí třeba i v době míru stíháno jest přísnými tresty, zaujaly americké námořní autority v tom ohledu vůči sběhům v poslední době hodně shovívavě stanovisko a podle právě vydaného nařízení nebude na příště sběh trestán vězením. Kdo bude po sběhnutí vypátrán a dopaden, tomu bude jednoduše dána příležitost k polepšení, ale zálohován rozhodně nebude. Mezi americkým námořnictvem bylo sice vždycky dost lidí, kterým se z různých příčin služba na loď znechutila a kteří pomohli si od ní útekem, ale charakteristickým zjevem jest, že aspoň v rozhodné době mohli se námořní odbor na své mužstvo vždycky spolehnout. Čtyři měsíce před vypuknutím španělsko-americké války nebyl na amerických lodích zaznamenán ani jeden případ sběhnutí a rovněž několik měsíců po její skončení nebylo žádných deserterů. Ale za to příhlašek měly rekrutní stanice stále nadbytk. Tvrdí se z hodnověrných pramenů, že příčinou desercie není snad ta přísná kázeň na lodích přeládající a rovněž ani týraní mužstva nemůže býti považováno za nějakou podstatnou příčinu. Nejčastější pohnutkou jest, že mladého člověka omrzí jednotvárný život na loď a následovně že zatoní po změně ještě dříve, nežli vyprší jeho lhůta. Kde sledovati příčinu této nynější shovívavosti námořních autorit vůči deserterům, to je zajímavou otázkou. Tajemník námořnictva je sice pevně přesvědčen, že na disciplínu mužstva nebude to mít žádných neblahých následků, ale o tom poněkud nás nejlépe budoucnost. Nepopíratelným faktem jest, že námořní služba ve ní žádnou kratochvíli, třeba měla i svoje dobré stránky a mnoho lidí uchráněno bylo před porušením přísahy jenom obavou před stíháním v pádu desercie. Jak to bude na amerických lodích dopadat, až tato obava odpadne?

Bude Amerika mít zisk z Evropské války?

Lidé, kteří se domnívají, že snad Spoj. Státy evropskou válkou, buh ví co, získají, jsou na omylu. Budou některé třídy, které z toho budou mít prospěch, ale na druhé straně bude více těch, kdož z toho budou mít škodu. Na první místo jest známo, že evropští kapitalisté mají ve Spoj. Státech mnoho peněz, které budou nyní stahovati. Tím způsobem se pohrne americké zlato do ciziny měrou nebývalou. Evropské bursy jsou zavřeny a tím cena amerických obchodních papírů značně utrpí. Cena pšenice již nyní úzasně stoupá a s pšenice zároveň také všechny jiné potraviny. Potravin bude se do Evropy vyvážeti velmi mnoho, ale za to se úplně zarazí vývoz jiného zboží. Již dnes je "nadeje", že ceny masa vystoupí tak, že ho chudší lidé ani nebudou moci jísti. Ve Spoj. Státech těžce utrpí ty továrny, které jsou odkázány na vývoz do ciziny. Evropané nebudou moci zboží z Ameriky kupovati nejen za války, ale i ještě dlouho po válce. Mnohým dělníkům americkým snížena bude mzda, při čemž jim vzroste výdání za potraviny. Je pravda, že po

válce nejen odbor amerického průmyslu může se pozvznést, neboť to, co lidé potřebují, musí si někde koupiti, a to budou muset koupiti v Americe, když evropský průmysl bude ochromen. Ale z veliké, krvavé války nikdy žádný revalý prospěch vzejíti nemůže ani zemi našlaníž komu jinému. Jedná jen naděje jest, že lidé v Evropě, až budou dohnáni k nejhoršímu, přijdou konečně k rozumu a zapudí ty falešné vůdce, kteří je v tak hroznou bídu a utrpení uvrhli. Kdyby nynější válka vedla k tomu, aby byl odstraněn militarismus, kdyby byla válkou poslední, byla by pro lidstvo požehnáním.

Když byla Anglie stržena do války, cena kávy prý stoupne o 20 centů na libre.

Jeden z čelných obchodníků s kávou prohlásil, že cena kávy stoupne v několika dnech nejméně o 5c, a potrvá-li válka mnoho měsíců, že snad stoupne docela až o 20c na libre. Na newyorské kávové burse stoupla už cena kávy o 14c na libre což znamená zvýšení ceny její pro konsumenta o 10 až 15 procent. Také cena čaje stoupne, ale to nemá tak velkého významu, neboť lid ve Spoj. Státech spotřebuje čaje poměrně málo.

Proč stoupne cena kávy? Na to je odpověď takováto: Skoro 90 procent kávy je z Brazílie, a káva je podle smlouvy s Lambert-Holt Co. dovážena do New Orleansu a New Yorku lodmi britské parníkové linie. Když se teď Anglie zapletla do války import kávy pravděpodobně uvízne, a světová zásoba kávy bude pak rychle ztravována. Američtí obchodníci s kávou budou si hledět zajistiti si klůž čtyř parníků oceánářského trustu, by sem na zpětné plavbě z Jižní Ameriky přivážely kávu. Každá z těch lodí mohla by prý vztí s sebou 50,000 pytlů kávy.

Svět zpotřeboval loni 18,550,883 pytlů kávy čili 2,448,716,556 liber kávy. Z toho připadlo na Spoj. Státy 9 milionů pytlů čili 1,188,000,000 liber v ceně \$783,589,297, bím a Rusku bylo i v Krakově.

Císař František Josef děsí se vlastního zločinu.

Paříž.— Celou Evropu zajímá, že dosud Rakousko neodhodlalo se k silnější podpoře Německa a málem se mluvilo o dědičném nevděčnosti Habsburků. — Telik "šak je jisto, že rakouský císař silně váhal pustit se do války s Ruskem, neboť již nyní se prý děsí svého vlastního zločinu a hrozně se trápí, že z konfliktu se Srbskem vzrostla již vše-evropská válka. Ač byl členem trojspolku, císař rakouský si hodně zakládal na jinnak dobrém poměru k Anglii a Francii. Dnes ovšem je situace stejná, jakoby Rakousko válčilo s Paříží. Viděn nyní silně sklíbejly a lidynni začíná prohlédat. Tím spíše, že vojenskou stranou slibované rozdělení Srbska se nějak nezdá uskutečňovat. I Bělehrad nijak neopovněv, ještě stojí.

A tak porážky, které Rakousko, dosud trpělo na hranicích srbských silně ochladily "vlastenečtí" i samých Němců.

Není pochyby, že Rakousko vřhá se do války s Ruskem v bláhovém domnění, že se mu zdají Srby zatím držet na uzdě a útokem dobytí nějakého vítězství na Russech. Vřak útecha taková je velmi drahá. Zdá se, že starý mocnár pod tíhou svědomí se začíná sklánět do hrobu a Rakousko stojí před otázkou, jejíž rozřešení může znamenat úplný rozklad staré monarchie.

Co se očekává od Ruska.

Jisto jest, že bylo na tuto válku Německo připravenější nežli kdokoli jiný v Evropě. V zemi, kde je každý muž vojákem, pracoval armádní stroj jako hodiny, a proto také se Německo odvážilo válku vypověděti beze všech průtahů. Vřak právě těmito svými přípravami se Německo vyčerpalo do krajnosti. Co dovede, co zmůže, už každý se co nevidět. Co nedokáže Německo ihned, nedokáže později, neboť nebude už mít odkud bráti.

Jinak je tomu u Ruska. Rusko tak jako Němci připraveno není. Jeho vojsko se teprve musí povolávací z domovů, dopravovati na hranice po dalekých železnicích, vztí za ním zásoby a střelivo. Ačkoli Rusko postavilo v poslední době několik vojenských drah, nemá jich přece tolik co říše německá, v níž se nestavěla ani jedna železnice bez významu strategického: Proto by se nemohl nikdo diviti, kdyby ve srážkách prvních dobylo Německo proti Rusům jistých úspěchů. Ale karta se obrátí, až bude všecko ruské vojsko pohromadě.

Armádní znalci soudí, že mají Němci lepší děla, která hrají ve válce velikou úlohu. Ale nikdy se nevyrovňají Rusům na pěchotu a jízdu. Je známo, že na Balkáně vyhřávali Bulhaři svým pověstným "na nož", které bylo pro turecké vojáky velkým strašlivým. Ruské vojsko dovede s nasazenými bodáky pracovati právě tak dobře nebo ještě lépe nežli Bulhaři. Jest otázkou, budou-li na baltických a polských planinách rozhodovati děla nebo bodáky.

K válce japonské se nynější válka porovnatí nedá. Tam závisela celá spása Rusů na sibiřské dráze, jednokolejné železnici, po níž jel vlak z evropského Ruska celých čtrnáct dní. Zde se jak Němci, tak Rusové opírají o celou svoji zemi.

Jak spisovatelé získávají myšlenky.

Spisovatelství je vzácné umění a nemůže si je každý vzdělaný člověk osvojit. Jsou spisovatelé úspěšní, jejich práce jsou četny velkým počtem čtenářstva a jsou opětně jini, kteří nedovedou ku svému pracem upouatí takovou pozornost. Jedni nemají štěstí v získávání dobrých myšlenek a jiní nedovedou je opětně dobře zpracovati. Jenom ten spisovatel je úspěšným, ktedý dovede získati dobrou myšlenku a tuto dovede vlastně obratovornost a jiní vydávají se na lov za myšlenkami. Jedni pozorují jenom svoje okolí a získají dostatek látky ku svému pracem, ale jiní musí se vypraviti na cesty za myšlenkou jako vzácným motylem. Je jisté zajímavou, jak velcí spisovatelé získávají myšlenky. V. C. Wells, jehož fantastické romány těší se velké pozornosti, má vždycky v zásobě hromadu myšlenek, které postupem času hodlá zpracovati. Sám se přiznává, že dobré myšlenky napadají jej v noci. Přichází ráno ku snidání s myšlenkou a diktuje ji svému sekretáři. Jiní spisovatelé, kterému myšlenky přicházejí tak snadno, je Cutcliff Hine. Ten získává myšlenky při cestování. Jerome Klapka Jerome, anglický humorista, který za živý svět nedovede povědět, jak přišel ku svému jménu, získává myšlenky při chození ze světlice do světlice. Myšlenky pak formují se ve chvíli, kdy zastaví se před hodnami a sledují tiehý a pomalý pochod jejich ručiček. Některým spisovatelům pramen tekoucí vody poskytuje inspiraci. Jiní získávají dobré myšlenky při ranní procházce. Hall Caine, jehož román, "Žena kterou jsi dal", vzbudil pozornost po celém světě, praví, že myšlenky plynou mu časné z rána. V době letní vřává časné ráno, projde se a pak usedá k práci. V té době daří se mu nejlépe. Některé spisovatelé nepřemýšlejí dříve dokud nesedí u svého psacího stolu. Jsou spisovatelé, kteří dovedou přemýšlet i psáti za každých okolností a všude a jsou opětně jini, kteří potřebují naprosto klidu a příjemného obklopení. K prvnímu patřil básník Walt Whitman a druhí mají pozoruhodného představitele v Rudyardu Kiplingovi. Většina spisovatelů se však domýšlí, že večer je nevhodnější doba k přemýšlení a pracovní. V době, kdy dím je tiehý, kdy stínidla jsou stažena a kdy oheň proměnil se v massu rudých uhlíků, přichází inspirace a klidně se pracuje.

Majetek Francie jest odhadován na \$50,000,000,000. V Rusku mají 2,124,200 akrů cukrové řepy letošního roku.